

Propunerea de proiect completă – Pagina de titlu	
Titlul (și numărul) apelului pentru propuneri de proiecte:	
România sau țara parteneră (locația proiectului): Republica Moldova	Numărul solicitării: Atribuit de MAE
Denumirea proiectului: Îmbunătățirea disponibilității și credibilității statisticilor regionale pentru factorii de decizie din Republica Moldova	
Data estimativă a demarării: Noiembrie 2012	Data estimativă a finalizării: Decembrie 2013
Bugetul total estimat al proiectului: 183,000.00 EURO	Cofinanțare totală:
Sumă solicitată de la MAE: 183,000.00 EURO	Contribuția din partea altui donatori/altor donatori:
Rezumatul proiectului	
<p>Descrierea succintă a proiectului:</p> <p>Lacunele existente ce țin de relevanța, exactitatea și actualitatea datelor statistice la nivel local / regional, dezagregate pe mai multe dimensiuni, împiedică elaborarea efectivă și implementarea politicilor / programelor vizate și alocarea resurselor pe domenii socio-economice și localizare teritorială. Aceasta limitează în mod serios impactul acțiunilor întreprinse de Guvern și cele ale donatorilor orientate spre diminuarea disparităților regionale. Unele dintre datele necesare pentru monitorizarea strategiilor de dezvoltare regională sunt produse cu divizare pe regiuni statistice și nu pe regiuni de dezvoltare. Adicional, sub-divizarea Moldovei în regiuni de dezvoltare nu este în concordanță cu Nomenclatorul UE al unităților teritoriale de statistică.</p> <p>Proiectul dat va răspunde la necesitatea imperioasă de a spori disponibilitatea și calitatea statisticilor regionale utilizate pentru a se asigura ca zonele defavorizate ale țării să fie clar identificate și natura problemelor lor să fie înțeleasă în mod clar. Aceste probleme statistice vor putea fi identificate și rezolvate treptat prin explorarea diferitor abordări și învățarea din experiența avansată a altor țări, precum și prin consolidarea capacităților Agențiilor de Dezvoltare Regională în vederea monitorizării implementării Strategiilor de Dezvoltare Regională.</p> <p>Astfel, Proiectul are ca scop îmbunătățirea calității datelor regionale și punerea acestora la dispoziția factorilor de decizie și planificatorilor din cadrul organelor de guvernare la nivel central / regional și local, astfel încât politica guvernului și planificarea privind dezvoltarea regională, la toate nivelurile să fie informată în mod corespunzător.</p> <p>Pe termen lung, atunci când vor deveni disponibile suficiente dovezi din surse statistice oficiale și/sau departamentale - la care va contribui proiectul - autoritățile locale vor putea să-și sporească rolul în finalizarea procesului de dezvoltare locală, să elaboreze politici realizabile de dezvoltare locală / regională și să fortifice capacitatea diferitor părți interesate la nivel local, privind implementarea acestor politici.</p> <p>Realizarea cu succes a obiectivelor Proiectului dat ar trebui să ducă la ameliorarea:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. sistemului de indicatori statistici socio-economici la nivel local / regional (inclusiv colectarea de date) și a metodologiilor de calcul; 2. fluxurilor de informații, care rezultă în utilizarea sporită a surselor administrative și statistice de informații pentru producerea datelor statistice credibile și dezagregate necesare pentru funcționarea APL și ADR. 	
<p>Solicitant (nume, adresă, date de contact):</p> <p><u>Partener de implementare:</u> Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Str.31 August 1989, 131 MD-2012, Chișinău, Moldova Tel: (373-22) 220-045; Fax: (373-22) 220-041 Registry.md@undp.org http://www.undp.md Persoana de contact: Alexandru Oprunenco Manager de portofoliu și specialist de politici</p> <p><u>Partener Național:</u> Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova/BNS Str. Grenoble, 106 MD-2019, Chișinău Tel.: (3732) 40 30 00 Fax: (3732) 22 61 46 e-mail: moldstat@statistica.md http://www.statistica.md Persoana de contact: Lucia Spoială, director general sau Vitalie Valcov, director general adjunct</p>	
Locul, data, numele, semnături: Orașul, ziua/luna/anul, nume și semnături din partea solicitantului	

Descrierea Ofertei de Proiect

Rezumat

Sinteza proiectului

Unele dintre datele necesare pentru monitorizarea strategiilor de dezvoltare regională sunt produse pe regiuni statistice dar nu pe regiuni de dezvoltare și nu sânt disponibile în regim continuu în formatul necesar Agențiilor de Dezvoltare Regională pentru monitorizarea implementării propriilor Strategii de Dezvoltare Regională. Lacunele existente ce țin de relevanța, exactitatea și actualitatea datelor statistice la nivel regional limitează semnificativ măsurarea impactului acțiunilor întreprinse de Guvernul Republicii Moldova, și de către donatori, orientate spre diminuarea disparităților regionale.

Persistă necesitatea urgentă de a îmbunătăți disponibilitatea și calitatea statisticilor regionale pentru a asigura identificarea clară a zonelor defavorizate ale țării și înțelegerea clară a naturii exacte a problemei lor.

Plus la aceasta, sub-divizarea Moldovei în regiuni de dezvoltare nu este în concordanță cu sistemul statistic administrativ de subdivizare al UE - Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică (NUTS). Acordul privind subdiviziunea țării, în conformitate cu NUTS va permite o comparație corectă a Republicii Moldova cu UE-27.

Principalele grupuri țintă reprezintă Biroul Național de Statistică al RM și Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor al RM. Beneficiarii finali vor fi cetățenii Republicii Moldova - în special cei care locuiesc în regiunile rămase în urmă, care vor fi sprijiniți prin politici guvernamentale mai eficiente și mai bine direcționate și prin politicile ce țin de suportul donatorilor.

Obiectivele de dezvoltare a proiectului sunt de a asigura o politică națională de dezvoltare regională și o strategie care (i) va conduce la dezvoltare socio-economică durabilă echilibrată pe întreg teritoriul Republicii Moldova; și (ii) va reduce dezechilibrele în nivelurile de dezvoltare socio-economică între regiuni și în interiorul acestora. Indicatorul cheie pentru obiectivul principal presupune ca Strategia Națională de Dezvoltare Regională începând din 2016, să se bazeze pe date statistice clare și credibile.

Scopul principal al proiectului este de a contribui la îmbunătățirea calității datelor regionale puse la dispoziția factorilor de decizie și planificatorilor din cadrul organelor de guvernare la nivel central, regional și local al R.M., astfel încât politica guvernului și planificarea privind dezvoltarea regională, la toate nivelurile, să fie informată în mod corespunzător. Lacunele în date dezagregate pe mai multe dimensiuni la nivel local / regional vor fi identificate și completate, o atenție deosebită va fi atrasă mecanismelor de încurajare a capacităților și cooperării între diferiți producători de date și aspectelor care vizează calitatea.

Proiectul va include trei componente principale:

1. Sprijin în monitorizarea bazată pe dovezi a politicii de dezvoltare regională prin îmbunătățirea statisticilor regionale.
2. Facilitarea consultării între BNS și Eurostat și recomandarea Guvernului de a efectua sub-divizarea țării conform regulamentului NUTS.
3. Efectuarea analizei calitative și metodologice a Indicelui Deprivării Ariilor Mici (IDAM) și explorarea opțiunilor pentru instituționalizarea acestuia.

Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova, joacă un rol important în implementarea programelor strategice și a planurilor naționale (inclusiv Strategia Națională de Dezvoltare) și realizarea ODM-urilor (MDG) naționale, fiind furnizorul principal al datelor statistice oficiale, în țară și în afara țării, în special pentru sistemul statistic al UE. Proiectul va dezvolta capacitatea Biroului Național de Statistică de a oferi date statistice regionale îmbunătățite și de o calitate înaltă.

Biroul Național de Statistică va fi partener național principal al proiectului și un co-implementator activ pe toată durata de implementare a proiectului, prin furnizarea expertizei necesare în domeniul statisticii din perspectiva standardelor internaționale, jucând rolul de coordonator național al sistemului statistic din Moldova.

Din partea țării finanțatoare, agenția cheie de implementare va fi Institutul Național de Statistică din România, care urmează să-și împărtășească experiența și expertiza cu statisticienii din RM în domeniile de interes, precum și să faciliteze cooperarea între părțile interesate relevante ale Republicii Moldova și ale instituțiilor omoloage ale UE (în special Eurostat).

Se preconizează ca următoarele instituții Cancelaria de Stat, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Ministerul Economiei și altele vor juca rolul principal în aprobarea și promovarea rezultatelor obținute în cadrul proiectului. Acest lucru este în special valabil pentru componentele 2 și 3 ale proiectului referitoare la divizarea țării conform NUTS și instituționalizarea Indicelui IDAM.

1. Relevanța acțiunii

● Retrospectiva și context

Harta economică a Moldovei este marcată de disparități regionale majore. Datele pe regiuni de dezvoltare¹ atestă faptul concentrării activităților industriale în proporție de peste 61 la sută în municipiul Chișinău, 21,4% – în regiunea de Nord și 11,3% – în regiunea Centru. Regiunea de Sud și UTA Găgăuzia dețin cele mai mici ponderi în totalul producției industriale pe țară, 3,2% și, respectiv, 2,9%. Ponderea considerabilă în volumul total de mărfuri transportate cu transportul auto revin întreprinderilor din municipiul Chișinău (52,3%), regiunile Nord (26,4%) și Centru (14,8%). Aceleași tendințe se atestă și în cazul numărului total de pasageri transportați cu autobuze și microbuze – cele mai mari ponderi revenind agențiilor de transport din municipiul Chișinău (62,7%), regiunile de Nord (14,6%) și Centru (13,9%).

În ceea ce privește veniturile populației, se constată, că în medie unei persoane din aria urbană (care beneficiază de venituri preponderente din salarii - 55,4% din venituri totale) îi revine lunar cu 424,6 lei (32,8%) mai mult decât unei persoane din mediul rural (pentru care câștigurile salariale constituie doar numai 29,5% din venitul total disponibil), restul veniturilor au la bază activitatea individuală agricolă (18,3%) precum și prestațiile sociale (20,0%). În decembrie 2011, câștigul salarial mediu în mun. Chișinău constituia 123,8% din salariul mediu pe țară (din aceeași lună), în regiunea de Nord – 82,7%, Centru – 72,6%, Sud – 68,5%, UTA Găgăuzia – 67,9%.

Totodată, populația rurală, în comparație cu cea urbană, este dependentă într-o proporție mai mare de remitențele/transferurile persoanelor fizice din afara țării, ponderea acestora în venituri fiind de 20,4% față de 11,4% în cazul populației din mediul urban.

În ceea ce privește aspectul monetar al nivelului de trai al populației, cel mai înalt nivel al veniturilor și cheltuielilor a fost înregistrat în mun. Chișinău, iar cel mai scăzut – în regiunea de Nord. După înzestrarea gospodăriilor casnice cu principalele comodități, topul regiunilor se prezintă astfel: mun. Chișinău, Sud, Nord și Centru.

Din 2007 populația ocupată în câmpul muncii s-a redus simțitor în mediul rural (-13,4%) în comparație cu cea din mediul urban (-2%), inclusiv: -18% în regiunea Nord, -3% în regiunea Sud și -10% în regiunea Centru. În aspect teritorial, valori mai înalte ale ratei șomajului, atât la femei cât și la bărbați, au fost înregistrate în m. Chișinău (8,2% la femei și 12,4% la bărbați) și în mediul urban din regiunea Centru (respectiv 8,2% și 14,0%)².

Similar anilor precedenți, în anul 2010 au fost constatate diferențe semnificative în ceea ce privește incidența sărăciei pe regiuni. Astfel, după zonele statistice (diferite de regiunile de dezvoltare), datele³ arată că cea mai săracă zonă din Moldova în 2010 a fost zona de Centru, după care urmează zona de Sud, apoi Nordul țării și mun. Chișinău. În centrul Moldovei circa 30% din populație este săracă, la Sud – 28%, iar în Nord – 24%. Deci, în toate cele 3 zone menționate nivelul sărăciei întrece media ratei sărăciei pe țară.

Din datele relatate, este evident faptul că disparități importante între mun. Chișinău și celelalte regiuni de dezvoltare persistă. Zona municipiului Chișinău are la bază un grad superior de concentrare a resurselor umane și financiare, o infrastructură superior dezvoltată, șanse mai bune de autorealizare, câștig, trai, studii, protecție a sănătății etc. În virtutea condițiilor menționate, este deosebit de important de a acorda o atenție sporită dezvoltării multilaterale a orașelor mici, dar și a localităților rurale din țară, ca premiză de destindere a tendințelor de depopulare în aceste regiuni. Locuitorii orașelor mari (care sunt foarte puține), de regulă, se bucură de un nivel de trai semnificativ mai înalt decât acei locuitori, care locuiesc pe restul teritoriului țării. Mai mult ca atât, conform aproape tuturor indicatorilor disponibili și relevanți, persoanele ce trăiesc în suburbiile Chișinăului sunt relativ mai puțin favorizate.

În afară de orașul Chișinău, Moldova a avut experiența de de-urbanizare rapidă: inițial aceasta a avut loc datorită declinului orașelelor de monocultură, odată cu închiderea principalelor uzine industriale. Acest proces este evident nu numai după procesul de descreștere a numărului populației urbane de la 46,6% în 1989 până la 44,8% în 2008, dar, de asemenea, de procesul de ruralizare a modului de trai și angajarea locuitorilor din alte orașe ale țării. În afară de orașul Chișinău, numai 3 orașe în Moldova au o populație de peste 100 000 de locuitori și 2 din acestea, Tiraspol și Tighina (Bender), sunt situate în Transnistria. Acest declin al orașelor a rezultat într-un declin paralel ce ține de funcția lor de suport pentru satele care le înconjoară.

Dezechilibrul în dezvoltarea economică și socială a contribuit la apariția unor probleme serioase în dezvoltarea localităților, inclusiv concentrarea dezvoltării și tendințele de creștere în mun. Chișinău; declinul orașelor; subdezvoltarea comunităților rurale și dezechilibrul în dezvoltarea dintre localități. Soluționarea acestor probleme este principala provocare pentru politica de dezvoltare regională.

● Problemele și inter-relațiile cauzale ale acestora la toate nivelele relevante

Cadrul / nivelul legal și normativ

Conform Programului de activitate a Guvernului „Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare, 2009-2013”, până în 2014, Guvernul Republicii Moldova, în afară de obiectivele⁴ sale de guvernare trebuie:

- (i) Să încurajeze inițiativa locală/regională și să promoveze cooperarea dintre administrația publică centrală și cea

¹ Situația social-economică a Republicii Moldova – anul 2011, BNS, <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=263&id=2209>

² Publicația „Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial”, BNS, 2012, <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=3785>

³ Notă informativă SĂRĂCIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA 2010, Ministerul Economiei, iulie 2011, <http://mec.gov.md/saracia-si-impactul-politicilor/>

⁴ Publicația „Femei și bărbați în Republica Moldova. Analiză în aspect teritorial”, BNS, 2012, <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=30&id=3785>

locală;

- (ii) Să minimalizeze discrepanțele regionale în dezvoltare prin implementarea proiectelor de investiții și stimularea creșterii economice în regiunile deprivat și
- (iii) Să realizeze o dezvoltare regională echilibrată prin asigurarea concordanței între politicile naționale sectoriale precum și politicile economice de dezvoltare locală.

Dezvoltarea regională durabilă este un imperativ asumat de către Guvernul Republicii Moldova care, de asemenea, a confirmat angajamentul său ferm pentru distribuirea echitabilă a șanselor/oportunităților de dezvoltare regională pe întreg teritoriul țării. Acest lucru este confirmat atât la nivel legislativ⁵, cât și la nivelul planificării strategice⁶. Succesul implementării politicii regionale va impulsiona și accelera dezvoltarea țării în ansamblu, scopul final fiind îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, indiferent de faptul dacă aceștia locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova.

Politica regională este un instrument de solidaritate financiară, coeziune și integrare economică în cadrul țării. Orice stat are nevoie de o politică regională pentru:

- a reduce disparitățile sociale și economice între regiunile țării;
- a demonstra solidaritate și a menține competitivitate;
- a promova coeziunea socială și economică în vederea reducerii decalajelor dintre nivelele de dezvoltare a diferitor regiuni;
- a contribui la îmbunătățirea standardelor de viață ale populației țării, similare cu cele din țările UE.

Mai mult ca atât, pentru a realiza aceste obiective, este necesar de a cunoaște în amănunte intensitatea și profunzimea problemei, fapt ce nu poate fi realizat fără cercetări complexe și sistematice, bazate pe date și dovezi. Date statistice de bună calitate, credibile trebuie să fie disponibile pentru a asigura o bază adecvată pentru analiza disparităților regionale, identificarea arilor de creștere potențială și pentru stabilirea unui indicator comun al dezavantajului care va fi utilizat de către toate ministerele pentru direcționarea sprijinului menit să diminueze disparitățile.

Nivelul instituțional

Cadrul instituțional de coordonare a procesului de dezvoltare este format din Consiliile Regionale pentru Dezvoltare, asistate de către Agențiile de Dezvoltare Regională, Consiliile raionale, Consiliile locale și primării, sectorul neguvernamental reprezentat de organizații ale societății civile și reprezentanți ai sectorului privat.

Atât implementarea mecanismelor transparente și eficiente de monitorizare și evaluare a procesului de dezvoltare regională, cât și elaborarea și raportarea în termen a statisticilor regionale, constituie două din obiectivele specifice ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, implementată în cele 2 etape (2010-2012 și 2012-2019).

La nivel instituțional strategia de dezvoltare regională este axată pe crearea și menținerea unui cadru de gestiune, implementare, finanțare a dezvoltării regionale, dar și stabilirea cadrului de monitorizare și de evaluare a acestora.

Perfecționarea statisticii regionale, în vederea stabilirii unor indicatori reali ai scopurilor și sarcinilor, constituie unul din elementele necesare pentru asigurarea guvernării strategice.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor este responsabil de formularea și implementarea politicilor, înaintarea propunerilor și informarea Guvernului despre toate etapele dezvoltării regionale, precum și de supervizarea implementării acestei Strategii.

Datorită complexității procesului de dezvoltare regională, cadrul de monitorizare și evaluare a acestuia, de asemenea, reprezintă un sistem complex și multilateral (la nivel strategic și de program), care se extinde asupra etapelor și componentelor de bază ale dezvoltării regionale începând cu monitorizarea utilizării mijloacelor financiare alocate din FNDR (Fondul Național de Dezvoltare Regională) pentru fiecare din regiunile de dezvoltare și evaluare efectivă a implementării proiectelor și programelor regionale, până la evaluarea rezultatelor măsurilor întreprinse de către stat și impactul acestora asupra situației socio-economice a regiunilor și bunăstării populației.

Cadrul normativ existent asigură un sistem complex de raportări la diferite intervale de timp între actorii implicați în procesul de dezvoltare regională, la nivel regional și național, inclusiv Agențiile de Dezvoltare Regională, Consiliile Regionale pentru Dezvoltare, Fondul Național de Dezvoltare Regională, direcțiile de specialitate ale MDRC, Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale, Cancelaria de Stat, ș.a.

Planul de acțiuni al SNDR include atât indicatori calitativi, cât și cantitativi. Indicatorii calitativi, care în mare parte sunt indicatori de proces (îndeplinire de acțiuni, etc.) vor fi monitorizați de către Minister. Indicatorii cantitativi, care urmăresc progresul de implementare a documentului unic de program al Strategiei, trebuiau să fie elaborați în baza informației privind proiectele de dezvoltare regională, prezentată de către agențiile de dezvoltare regională. Deși Ministerul urmează să raporteze cu privire la tendințele economice în regiuni în baza informației oferite de către Biroul Național de Statistică⁷, se consideră importantă și necesară consultarea și a altor surse de date disponibile relevante pentru a susține monitorizarea și evaluarea strategiilor de dezvoltare regională (inclusiv Agenția Relații Funciare și Cadastru, Întreprinderea de Stat "Registru", Agenția Proprietății Publice de pe lângă Ministerul Economiei, etc.).

Indicele de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM) reprezintă unul din instrumentele de monitorizare și evaluare a implementării politicilor regionale. Acest indice este util pentru administrația publică centrală și locală în procesul de planificare

⁵ Programul de activitate a Guvernului „Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare, 2009-2013”, <http://www.descentralizare.gov.md/doc.php?l=ro&idc=253&id=658>

⁶ Hotărârea Guvernului Nr. 158 din 04.03.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare regională

⁷ În conformitate cu Programul lucrărilor statistice, aprobat anual de către Guvern

strategică și management al politicilor promovate. Ministerul Economiei este instituția care, în prezent, calculează și oferă informație relevantă ce se referă la IDAM.

Autoritățile locale vor putea să sporească rolul său în completarea procesului de dezvoltare la nivel local, să elaboreze politici fezabile pentru dezvoltarea locală/regională și să sporească capacitatea diferitor părți interesate la nivel local pentru implementarea acestor politici, numai în cazul, când justificările suficiente vor fi disponibile prin intermediul statisticii oficiale și/ori de departament. Agențiile de dezvoltare regională, create în decembrie 2009 - ianuarie 2010, și-au lansat activitatea și, respectiv, dispun de capacități limitate/insuficiente în toate domeniile de competență. De aceea, Ministerul urma să acorde asistență acestor agenții în procesul de colectare și analiză eficientă a datelor și utilizarea corespunzătoare a acestora în elaborarea strategiilor, dar și în monitorizarea și evaluarea lor.

Deși strategiile de dezvoltare a regiunilor, elaborate în 2010, deja dispun de anumite mecanisme/sisteme de evaluare și monitorizare, se prevede actualizarea acestora, după caz, în conformitate cu ajustările produse în planurile de acțiuni și cele operaționale ale dezvoltării regionale.

● Grupurile țintă și beneficiarii finali

Principalele **grupuri țintă** sunt Biroul Național de Statistică și Ministerul de Dezvoltare Regională și Construcții al RM. **Beneficiarii finali** vor fi cetățeni ai RM – în particular acei ce locuiesc în regiunile mai puțin dezvoltate, care vor fi ajutați de un guvern mai efektiv și cu scopuri mai bine determinate, precum și de politici de suport din partea donatorilor.

Analiza părții cointeresate

O analiză a părților cointeresate a fost întreprinsă în cadrul unui atelier de lucru al tuturor părților-cheie la 14 septembrie 2011, utilizând grila de autoritate/interes

		INTERES	
		Scăzut	Sporit
AUTORITATE	Sporită	Direcția Dezvoltare IMM, Ministerul Economiei, Cancelaria de Stat, Direcția Politici și Strategii, Centrul de Combatere a Corupției, Camera de Comerț, Legișlatorii, Direcția Achiziții Publice, MF Direcția generală de sinteză bugetară, MF Trezoreria de Stat, MF Instituțiile Serviciului Descentralizat de Stat, MDRC: Departamentul Relații Internaționale.	Direcția Reforma Administrației Publice Centrale, Cancelaria de Stat ADR Direcția Generală de Coordonare a Asistenței Externe, Cancelaria de Stat Agenția Proprietății Publice, Ministerul Economiei, MDRC, Direcția Generală de Dezvoltare Regională Consiliul Național de Coordonare pentru Dezvoltare Regională, Direcția Generală Politici de Decentralizare și Administrare Locală, Cancelaria de Stat MDRC, Direcția Construcții Ministerul Finanțelor: Fondul Național pentru Dezvoltare Regională Ministerul Finanțelor, Direcția Relații Internaționale CIPS Autoritățile Publice Locale ale municipiului Chișinău și UTA Găgăuzia
	Scăzută	Direcția Analiză Monitorizare și Evaluare a Politicilor, Ministerul Economiei Agenția de Achiziții Publice, Departamentul Canalizare și Salubritate, Ministerul Mediului Consiliul Național de Participare Autoritățile locale din Transnistria	Biroul Național de Statistică Universități Sector Privat Direcția Ape, Ministerul Mediului Comunități locale Donatori Asociația Autorităților Locale NGO - uri Autorități locale (Nivelul 1 și 2) Media Federația Fermierilor Academia de Administrare Publică Președinții Consiliilor Raionale Consiliile de Dezvoltare Regională Direcția de Finanțe a MDRC Ministerul Agriculturii Ministerul Transportului și Infrastructurii Drumurilor

Analiza părții interesate implică identificarea tuturor grupurilor de actori politici ce pot fi afectați (pozitiv ori negativ) de către această intervenție. Interesul pe care îl are în proiect fiecare grup al părții interesate este documentat cu ajutorul tehnicilor de interviuare și discuții.

Cei din boxa de sus, din stânga, sunt puternici, dar au interes limitat în domeniul de proiect: ei trebuie să fie satisfăcuți așa ca intervențiile de acolo să fie mai degrabă pozitive decât negative.

Cei din boxa de sus, din dreapta, sunt decisivi pentru proiect: ei au autoritate și interes și importanță vitală pentru succesul proiectului. Ei trebuie să fie dirijați cu grijă.

Cei din boxa de jos, din dreapta, au un nivel înalt de interes în proiect, dar un nivel scăzut de autoritate. Unii, precum RDC - urile și Asociația Autorităților Locale trebuie să fie ajutați pentru a juca un rol mai esențial.

Acei din boxa de jos, din stânga, nu au nici autoritate nici interes și, de aceea, nu trebuie să fie luați în calcul.

- **Probleme specifice pentru a fi abordate prin acțiune**

Acțiunile guvernului de abordare a disparității regionale suferă din cauza absenței unei statistici regionale credibile. Legea nr. 438⁸ vizând dezvoltarea regională în Republica Moldova a creat regiuni de dezvoltare pentru accelerarea procesului de dezvoltare, a definit modul de cooperare interregională, cadrul instituțional, instrumentele specifice politicii de dezvoltare regională, mijloacele necesare creării și funcționării regiunilor de dezvoltare, însă, cu părere de rău, nu conține nici o mențiune cu privire la modalitatea de monitorizare a implementării legii, prevederilor acesteia și a documentelor strategice rezultate. Conform Legii, (art.4, (2) a) autoritatea responsabilă de implementarea politicii de dezvoltare regională are drept una din primele atribuții elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de dezvoltare regională.

Biroul Național de Statistică (BNS) reprezintă institutul național de statistică al Moldovei, responsabil de majoritatea statisticii oficiale produse pentru populație. Aceasta include conturile naționale ale Moldovei, care asigură un cadru de lucru pentru măsurarea și evaluarea statutului economiei țării. Totodată, BNS produce conturile naționale numai la nivel de țară la general, iar datele dezagregate nu sunt produse la niciun nivel sub-național. Anterior, estimările PIB-ului regional pe termen scurt au fost produse pentru "Județe" (foste unități administrative). Oricum, când Guvernul Moldovei a definit "regiunile de dezvoltare", care aveau definiții diferite de Regiunile Statistice, lucrul privitor la PIB – ul regional a fost stopat.

Unele date necesare pentru monitorizarea Strategiilor de Dezvoltare Regională sunt produse cu dezagregare pe regiuni statistice și nu pe regiuni de dezvoltare și nu sunt disponibile în mod constant în formatul cerut de către Agențiile de Dezvoltare Regională pentru a monitoriza implementarea Strategiei sale de Dezvoltare Regională.

Adițional, sub-divizarea Moldovei în regiuni de dezvoltare nu este consecventă cu clasificarea teritorială statistică a UE – Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică (NUTS). Regulamentul NUTS⁹ stipulează pragurile minime și maxime pentru mărimea regiunilor NUTS. Nu toate regiunile de dezvoltare actuale sunt în conformitate cu aceste praguri: Nordul și Centrul depășesc numărul minim de populație pentru NUTS, dar Sudul și alte regiuni sunt mai jos de această limită.

Sub-divizarea NUTS este importantă, deoarece UE determină eligibilitatea pentru nivelul său cel mai înalt de sprijin ("Obiectivul Convergenței") pentru finanțare din Fondurile Structurale prin selectarea regiunilor de nivel NUTS 2, PIB - ul cărora, măsurat în parități de putere de cumpărare și calculate în baza cifrelor comunitare, este mai mic decât 75% din PIB-ul mediu al tuturor statelor-membre ale UE pentru aceiași perioadă de referință.

Aceasta poate să pară irelevant, dar este necesar de menționat, că Programele de Dezvoltare Regională Pilot ale CE în cadrul Parteneriatul Estic (pentru care Moldova este eligibilă), vor fi implementate în mare parte într-un "număr foarte limitat de regiuni pilot proporțional cu numărul regiunilor NUTS în UE".

Acordul privind sub-divizarea țării în conformitate cu NUTS, de asemenea, va permite compararea precisă a Moldovei cu UE27.

Disponibilitatea datelor la nivel local reprezintă o problemă majoră pentru factorii de decizie, manageri, analiști, investitori, etc. Indicele Deprivării Ariilor Mici este calculat pe baza datelor administrative, care sunt produse de o varietate de instituții (autorități publice centrale și locale). Foarte puține dintre aceste instituții au mecanisme statistice eficiente cu privire la controlul calității datelor, procesul de colectare a datelor nu este computerizat. Aceste circumstanțe, de foarte multe ori, fac calitatea acestui indice un subiect de discuții. Prin urmare, este necesar de a analiza posibilitatea de a transfera atribuțiile de colectare a datelor utilizate pentru IDAM într-o instituție specializată care practică metode moderne de colectare și prelucrare a datelor. De asemenea, se propune revizuirea metodologiei de calcul IDAM, precum și adaptarea acesteia la cele mai bune practici internaționale și la actualul context național.

- **Relevanța propunerii pentru necesitățile și constrângerile țării țintă și a grupurilor țintă/ grupurilor de beneficiari finali**

Neajunsul datelor statistice relevante, precise și actualizate la nivel regional limitează serios impactul atât a acțiunilor Guvernului Moldovei cât și a donatorilor de susținere a diminuării disparităților regionale.

Persistă o necesitate urgentă de a îmbunătăți disponibilitatea și calitatea statisticilor regionale pentru a asigura ca ariile dezavantajate ale țării să fie identificate clar și natura exactă a problemelor acestora să fie clar înțeleasă.

Lipsa de date actualizate comprehensive la nivel local (de raion și/ori regional), dezagregate pe dimensiuni multiple, va împiedica elaborarea efectivă și implementarea politicilor și a programelor țintă și alocarea resurselor în bază de dovezi pe domenii socio-economice și amplasare teritorială.

⁸ LEGEA Nr. 438 din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=320885>

⁹ Regulamentul (CE) Nr. 1059/2003 privind Parlamentul European și Consiliul (26 May 2003) ce ține de stabilirea unei clasificări comune a unităților teritoriale pentru statistică (NUTS)

Datele administrative sunt produse de mai multe instituții (de ex. autoritățile publice centrale, și într-o anumită măsură, autoritățile publice locale), care duc lipsă de mecanisme eficiente ce țin de controlul calității și consecvență metodologică, inclusiv cunoștințe în și experiență la aplicarea statisticii în scopuri de elaborare a politicilor în bază de dovezi sau de susținere. Capacitățile respectivilor producători de date sunt slabe, însoțite de coordonare insuficientă și cooperare între instituții și BNS. Datele administrative produse de diferite surse, așadar, nu sunt închegate sau computerizate pe deplin și utilizatorii sunt derutați de diferite cifre din diferite surse, subminând credibilitatea Sistemului Național de Statistică din Republica Moldova.

Problemele privind disponibilitatea datelor, calității și comparabilității menționate mai sus sunt caracteristice pentru un șir desfășurat de date socio-economice la nivel local, care sunt importante pentru politicieni, manageri, antreprenori, investitori, analiști și alții. Este important de a identifica și rezolva treptat aceste probleme prin explorarea diferitor abordări și învățarea din experiența avansată a altor țări.

Generarea datelor dezagregate a crescut în ultimii ani, dar înțelegerea inegală a beneficiilor și utilizării datelor statistice (sensibile pe dimensiune de gen) de către personalul administrației publice centrale și locale, a necesității de consolidare a capacității corespunzătoare pe bază durabilă este evidentă.

2. Acțiunea și eficacitatea acesteia

- **Scopul (obiectivul general), rezultatele preconizate ale acțiunii, inclusiv nivelul de referință și indicatorii de rezultat**

Obiectivul specific al proiectului este de a încorpora asistența tehnică pentru producerea datelor statistice credibile și de calitate înaltă și utilizarea acestora pentru elaborarea și monitorizarea politicilor bazate pe dovezi în structurile instituționale durabile.

Scopul (obiectivul de dezvoltare):

Obiectivele de dezvoltare urmează să asigure politica națională de dezvoltare regională și o strategie care va (i) rezulta într-o dezvoltare socio-economică durabilă echilibrată pe întreg teritoriu al RM; și (ii) va reduce dezechilibrele în nivelele de dezvoltare socio-economică între regiuni și în interiorul lor.

Indicatorii - cheie pentru scop:

Strategia națională pentru dezvoltare regională începând cu 2016 bazată pe date statistice clare și credibile.

Rezultate (scopul proiectului):

Scopul proiectului este de a contribui la îmbunătățirea calității datelor regionale disponibile pentru factorii de decizie și planificatorii din cadrul sistemului guvernamental central, regional și local al RM așa, încât politica guvernului și planificarea ce ține de dezvoltarea regională la toate nivelele să fie corect informată. Lacunele în datele multi-dimensionale dezagregate la nivel local/regional vor fi identificate și completate, o atenție deosebită va fi acordată mecanismelor de încurajare a capacităților și cooperării dintre diferiți producători de date și celor care vizează aspecte legate de calitate.

Indicatorii - cheie ai rezultatelor:

Disponibilitatea până în 2015 a statisticilor regionale (de importanță extremă).

Pe termen lung, rezultatele așteptate vor contribui la realizarea următoarelor obiective de dezvoltare regională: (se referă la compartimentul 1 și 3)

- Reducerea disparităților regionale și contribuirea la dezvoltarea echilibrată a regiunilor;
- Asigurarea sprijinului pentru autoritățile locale în dezvoltarea politicilor realiste de dezvoltare a comunității/raionului și fortificarea capacităților diferitor participanți pentru implementarea acestor politici;
- Facilitarea cooperării dintre autoritățile locale, raionale și centrale precum și între Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională, consiliile regionale și agenții de dezvoltare regională pentru a integra planurile și proiectele de dezvoltare regională și locală cu cele naționale și de sector;
- Elaborarea Programului Național de Dezvoltare Rurală, care va oferi mecanisme și instrumente pentru dezvoltarea orașelor - poli de creștere economică; dezvoltarea conceptului de zonă metropolitană

(referitor la componenta 2)

- Atragerea finanțării externe pentru dezvoltarea capacităților umane și instituționale în domeniul dezvoltării regionale;
- Atragerea fondurilor externe pentru dezvoltarea capacității umane și instituționale în domeniul de dezvoltare regională
- Asigurarea utilizării eficiente și economice a fondurilor destinate proiectelor regionale în conformitate cu deciziile luate de către autoritățile relevante și cu standardele de responsabilitate
- Diversificarea instrumentelor și mecanismelor de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională;
- Facilitarea și asigurarea sprijinului pentru autoritățile publice locale în solicitarea finanțelor în cadrul programelor de cooperare trans - frontaliere și alte fonduri externe.

● **Strategia proiectului**

Proiectul va dezvolta capacitatea Biroului Național de Statistică pentru furnizarea datelor statistice regionale de calitate înaltă. Produsele principale vor fi:

1. Inventarierea surselor de date disponibile și perfectarea listei indicatorilor statistici pentru monitorizarea politicii de dezvoltare regională a Moldovei, însoțită de date disponibile relevante pe regiuni de dezvoltare - furnizate pentru a fi utilizate de către Agențiile de Dezvoltare Regională¹⁰.
2. Sub-divizarea țării propusă în conformitate cu Regulamentul NUTS;
3. Recomandări privind alți indicatori regionali necesari pentru a susține dezvoltarea regională, în baza bunelor practici internaționale și ghidării din partea organizațiilor internaționale;
4. Revizuirea Indicatorului de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM)¹¹ stabilit ca un indicator național recunoscut de dezavantaj cu mecanismul de asigurare a calității pentru dezvoltarea IDAM.

Produsele sunt în acord deplin cu setul de obiective.

Realizarea cu succes a obiectivelor prezentului proiect trebuie să aducă la îmbunătățirea:

- 1) Sistemului de indicatori statistici socio-economici la nivele locale/regionale (inclusiv colectarea datelor) și a metodologiilor de calcul;
- 2) Fluxurilor de informație, care vor spori utilizarea surselor administrative și statistice de informație pentru producerea datelor statistice credibile și dezagregate necesare pentru funcționarea APL-urilor și ADR-urilor.

Se preconizează ca produsele obținute în cadrul Proiectului vor:

- Oferi un set de indicatori identificați de dezvoltare regională (RD), inclusiv lista indicatorilor statistici care nu sunt disponibili, dar ar fi relevanți pentru a produce și a utiliza pentru a măsura și monitoriza/evalua progresul vizând dezvoltarea regională în Republica Moldova;
- Oferi recomandări privind activitățile de continuitate vizând îmbunătățirea statisticii regionale multi-dimensionale;
- Spori factorul de conștientizare al utilizatorilor de date pentru o înțelegere mai bună a statisticii regionale și pentru a perfecționa și îmbunătăți măsurile de politici, care promovează dezvoltarea afacerilor și ocuparea în câmpul muncii, protecția socială, sfera antreprenorială la nivel local/regional, infrastructura și utilitățile comunale, etc.;
- Ajuta autoritățile centrale și locale să fortifice capacitățile sale și să acumuleze cunoștințe legate de temele respective
- Face posibilă publicarea datelor statistice regionale într-un format ușor de utilizat
- Identifica lacunele ce vizează calitatea statisticii disponibile, abordând necesitățile principalilor utilizatori de date și vor specifica domeniile de preocupare și îmbunătățire ulterioară în acest sens;
- Oferi recomandări privitor la colectarea datelor ce lipsesc la nivel local/regional
- Oferi recomandări privind diverse variante ce țin de sub-divizarea țării, însoțite de argumente justificate pro și contra.

● **Implicarea grupurilor țintă și a altor părți cheie interesate în acțiune**

Th Biroul Național de Statistică a fost implicat pe toată perioada de elaborare a proiectului și va fi un partener activ pe parcursul implementării proiectului prin furnizarea experienței necesare în domeniul statisticii din perspectiva standardelor internaționale și jucând rolul de coordonator național al sistemului statistic al RM.

Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii of Moldova joacă un rol important în implementarea programelor și planurilor strategice naționale (inclusiv Strategia de Dezvoltare Națională) și realizarea ODM-urilor naționale, fiind furnizorul principal de date statistice oficiale în țară și în afara ei, în particular, pentru sistemul statistic al UE.

Din partea țării finanțatoare, agenția cheie de implementare va fi Institutul Național de Statistică al României, care va împărtăși experiența și va activa cu statisticienii Moldovei în domeniile de preocupare, precum și va facilita cooperarea dintre părțile interesate relevante ale Republicii Moldova și instituțiile omoloage ale UE (în special, Eurostat).

Cancelară de Stat, Ministerul de Construcții și Dezvoltare Regională, Ministerul Economiei și alte instituții guvernamentale sunt așteptate să preia rolul principal de decidenți și promotori ai produselor obținute în cadrul Proiectului. Acesta este special valabil pentru componentele 2 și 3 ale Proiectului legate de divizarea țării conform NUTS și instituționalizarea indicelui IDAM.

3. Metodologia și Eficiența Acțiunii

- **Produse ce includ indicatori cantitativi, calitativi și repere. Activități care vor fi întreprinse pentru a produce rezultate**

COMPONENTA 1. Suport pentru monitorizarea bazată pe dovezi a politicilor de dezvoltare regională

Conform raportului MDRC ce vizează implementarea Strategiei Naționale privind Dezvoltarea Regională pentru perioada ianuarie–decembrie 2010 monitorizarea activităților ce țin de dezvoltarea regională, este efectuată pe baza

¹⁰ BNS produce trimestrial buletinul "Principalii indicatori socio-economici pe regiuni de dezvoltare, raioane și municipii". Cu toate acestea, publicarea constă în întregime din tabele fără nicio explicație sau interpretare.

¹¹ Indicatorul de deprivare a ariilor mici este un indice compus, care cuprinde 26 de indicatori la nivel de comunitate pentru a obține scorul global de deprivare pentru fiecare comunitate. Indicatorii sunt colectați parțial din surse centrale, cum ar fi Biroul Național de Statistică, dar în principal din chestionarele "pașapoarte sociale" trimise către comunități.

statisticii oficiale produse de către BNS, datele ADR- lor colectate în cadrul proiectelor de implementare, precum și diverse studii tematice întreprinse de către instituțiile - parteneri naționale¹² și internaționale. Mai mult ca atât, în 2010 MDRC-ul a susținut câteva negocieri cu BNS privitor la elaborarea /producerea PIB-ului regional, acesta fiind un indicator macroeconomic importat al dezvoltării socio-economice a regiunilor țării și în comparație cu regiunile din afara țării.

Oricum, lipsa datelor comprehensive actualizate la nivel local/regional, dezagregate pe dimensiuni multiple, este o problemă ce împiedică elaborarea și implementarea efectivă a politicilor și programelor direcționate și alocarea informată a resurselor pe domenii socio-economice și așezare teritorială. Activitățile din această componentă vor aborda trei seturi majore de lacune identificate în acest aspect și anume:

- i) Lipsa unui sistem coerent de informație (bazat pe date statistice și administrative) ce ține de dezvoltarea regională, care va fi în concordanță cu standardele internaționale și va răspunde particularităților specifice ale țării;
- ii) Acces limitat la (disponibilitatea de) date administrative relevante și de calitate în perspectivă regională/locală în scopul statisticii oficiale și regionale pe regiuni de dezvoltare (diferite decât regiunile statistice);
- iii) Capacități naționale limitate de utilizare a statisticii și a datelor administrative precum și metoda slab dezvoltată de monitorizare și evaluarea dezvoltării regionale;
- iv) Necesitatea continuă de a armoniza statistica națională regională (inclusiv infrastructura, metodologiile, cadrul de eșantionare) a BNS și a altor producători de date, cu standarde internaționale și cele ale UE ce vizează dezvoltarea regională.

Având în vedere mandatul și experiența existentă în producerea datelor statistice, principalul implementator al acestei activități va fi BNS care va asigura consultarea și coordonarea cu APC ca producători de date și utilizatori principali ai statisticii oficiale. MDRC și Agențiile sale de Dezvoltare Regională vor fi parteneri principali ai BNS, formulând necesitățile sale specializate pentru cadrul de monitorizare și evaluare și fiind beneficiarii direcți ai rezultatelor obținute.

Activitățile cheie vor include următoarele:

1.1. Identificarea principalilor indicatori regionali relevanți pentru monitorizarea politicilor de dezvoltare

regionala în Moldova și prezentarea acestor date pe regiuni de dezvoltare în comparație cu un șir de indicatori într-un format ușor de utilizat¹³, în special, pentru a satisface necesitățile utilizatorilor, inclusiv ale Agențiilor de Dezvoltare Regională.

Acțiunile concrete întru realizarea acestor activități vor fi următoarele:

1.1.1. Analiza cadrului legal și normativ privind Dezvoltarea Regională

Implementarea activității 1.1. va începe cu **analiza cadrului legislativ și de reglementare** caracteristic pentru Moldova, care stipulează obiectivele, țintele, măsurile, prioritățile de dezvoltare regională în țară care trebuie să fie acoperite de un mecanism de monitorizare și evaluare eficientă și efectivă. Necesitățile factorilor de decizie vizați (MDRC, Cancelaria de Stat, etc.) în ceea ce privește monitorizarea și evaluarea dezvoltării regionale vor fi, de asemenea, un element util de a cunoaște.

1.1.2. Inventarierea/cartografierea sistemului actual de colectare a datelor (pe surse de date, sectoare, dimensiuni de dezagregare)

O **inventariere a sistemelor existente de colectare a datelor** (pe fiecare domeniu vizat /sectoare, luând în calcul dimensiunile dezagregării multiple) va rezulta în identificarea indicatorilor statistici relevanți, necesari de a urma progresul realizării scopurilor strategice ale Guvernului.

Adițional la statistica oficială, alte tipuri de informație, de ex., resursele administrative, trebuie să fie analizate/evaluate, inclusiv datele regionale produse de către MDRC, Ministerul de Finanțe, indicatorii socio-economici vizând condițiile de trai ale comunităților și IDAM (Indicele de Deprivare a Ariilor Mici) (Ministerul Economiei), bazele de date în domeniul protecției sociale (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei), datele privind asigurările sociale (Casa Națională de Asigurări Sociale), Cadastrul de Stat, Registrul Populației, etc.

1.1.3. Analiza experienței internaționale avansate privind statisticile în domeniul DR (ex. Romania, statele baltice, țările UE): vizita de studiu în Romania, plus încă o țară

Cartografierea tuturor statisticilor naționale disponibile va fi utilă pentru evaluarea deplinătății, exactității și credibilității datelor statistice regionale, care ar putea fi completată cu **analiza experienței internaționale avansate**. Deși standardele internaționale includ un număr limitat de indicatori statistici ce se referă la dezvoltarea regională, experiențe mai avansate și chiar cele mai bune practici vor fi utile pentru familiarizare (de ex., România, Statele Baltice, țările UE).

1.1.4. Identificarea diferențelor metodologice în estimarea anumitor indicatori regionali și a ambiguității /incertitudinii definițiilor și conceptelor utilizate de diferiți producători de date

De asemenea, **diferențele metodologice** în estimarea anumitor indicatori regionali relevanți, care sânt de un impact impunător pentru analiza economică, și ambiguitatea /incertitudinea definițiilor și conceptelor utilizate de către (diferiți) producători pot identifica printre cauzele care fac promovarea politicilor relevante și eficiente în diferite domenii de dezvoltare regională complicată pentru realizare.

¹² Agenția Relații Funciare și Cadastru, Agenția "Moldsilva", Centrul Național științifico-practic de Medicină Preventivă, etc.

¹³ BNS produce trimestrial buletinul "Principalii indicatori socio-economici pe regiuni de dezvoltare, raioane și municipii". Cu toate acestea, publicarea constă în întregime din tabele fără nicio explicație sau interpretare

1.1.5. Evaluarea concordanței indicatorilor de DR disponibili în RM (statistica oficială) cu cerințele și standardele UE în domeniul statisticii regionale și urbane

În 2010 Republica Moldova a început procesul de negocieri a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și UE. Conform acestor negocieri¹⁴ - sistemele naționale statistice trebuie să respecte Principiile Fundamentale ale Statisticii Oficiale ale UE, luând în calcul acquis-ul în statistică, inclusiv Codul de Practică al Statisticii Europene, în scopul alinierii sistemului național statistic la normele și standardele europene. Necesitatea continuă pentru armonizarea infrastructurii și metodologiilor statistice ale BNS și ale altor producători de date cu standardele UE și cele internaționale, rămâne una din ariile prioritare de Dezvoltare Strategică a BNS pentru 2012-2014¹⁵.

În așa mod, o altă preocupare în cadrul acestei activități, ar putea fi evaluarea **conformității** indicatorilor de dezvoltare regională disponibili **cu cerințele UE** în domeniul statisticii regionale și urbane¹⁶. O astfel de evaluare va identifica lacunele și necesitățile prioritare pentru asistență în acest domeniu privind cerințele UE față de date și standarde ce țin de metodologiile statisticii oficiale. Aceste constatări vor fi utilizate ca resurse pentru planul de acțiuni al Proiectului finanțat de UE (în cadrul strategiei de dezvoltare "UE 2020") *Asistență Tehnică pentru statistica regională* (perioada prevăzută de implementare - 2013-2015), care urmează a fi implementat de către BNS, în parteneriat cu MDRC. Armonizarea statisticii naționale cu standardele UE și cele internaționale va facilita comparabilitatea internațională a datelor în acest sector specific, care deocamdată rămâne o provocare pentru Moldova.

Această activitate, de asemenea, va rezulta într-**o listă adăugătoare de indicatori statistici, care nu sunt disponibili**, dar vor fi relevanți pentru a produce (în cadrul cercetărilor statistice existente cu ajustările respective privitor la variabilele noi colectate sau extinderea cercetărilor selective, efectuarea cercetărilor noi, surselor administrative, etc.) și a utiliza pentru monitorizarea dezvoltării regionale. Posibilitățile de producere a indicatorilor noi vor fi explorate și vor servi ca resurse pentru viitorul Proiect al UE vizând Statistica Regională (2013->), sau, dacă va fi fezabil într-o perioadă de timp mai scurtă, producerea unor date statistice poate fi implementată chiar pe parcursul duratei acestui Proiect (sub activitatea 1.2.).

1.2. Îmbunătățirea producerii și diseminării datelor statistice în aspect regional pentru a le utiliza la M&E DR

Acțiunile concrete pentru realizarea acestor activități vor fi următoarele:

1.2.1. Furnizarea datelor statistice corecte în perspectivă regională/locală (inclusiv calcule adiționale, etc.) pentru indicatorii existenți.

Setul de indicatori-cheie, așteptat ca un rezultat al inventarierii prevăzute (conform activității 1.1.), va fi recomandat pentru utilizare de către factorii de decizie vizați și utilizatorii de date, inclusiv Agențiile de Dezvoltare Regională, iar datele statistice corecte vor fi puse la dispoziție. Fiind elaborat/identificat, respectivul set de indicatori va fi testat prin date concrete, acumulate din surse disponibile de statistică oficială și informație administrativă.

1.2.2. Extinderea băncii de date a BNS cu indicatorii ai statisticii regionale

Durata destul de scurtă de implementare a Proiectului curent va permite doar producerea de către BNS a unui număr limitat de indicatori adiționali/lipsă ce țin de dezvoltarea regională. De asemenea, Banca de Date a BNS cu indicatori statistici (<http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/databasetree.asp>) va fi extinsă prin actualizare/completare cu date/indicatori statistici regionali adiționali.

1.2.3. Elaborarea, cu suportul conceptual al INS, și publicarea (în format facil pentru utilizatori) a publicației cu statistici regionale, incluzând atât date statistice obținute din diferite surse disponibile, cit și descrieri, interpretări și explicații ale acestora

Diseminarea datelor acumulate se va efectua printr-o **publicație ce ține de statistica regională**, care este ușor de utilizat, elaborată cu suportul conceptual și practicile cele mai bune ale INS- România, care va cuprinde atât date statistice, cât și descriere, interpretare și explicație succintă, ceea ce va spori numărul utilizatorilor de date.

În acest context, ca un rezultat al acestei activități, ADR-le vor avea posibilitatea de a completa baza lor proprie de date regionale, care se constituie din date operative colectate la nivel local și o bază ad-hoc (de ex., în scopul actualizării strategiilor de dezvoltare regională) cu un set nou identificat de indicatori disponibili relevanți pentru dezvoltarea regională. Astfel, părțile naționale interesate vor fi asigurate cu un instrument practic funcțional de a fi utilizat pentru elaborarea și evaluarea politicilor bazate pe dovezi în domeniile vizate pentru dezvoltarea regională la nivel local, dar și național.

Seturile de indicatori produse, ca rezultat al activităților 1.1. și 1.2., vor servi ca punct de pornire/input pentru elaborarea continuă (pe termen mediu) a unui cadru comprehensiv privitor la monitorizarea și evaluarea dezvoltării regionale a țării și a impactului, pe care aceasta o are asupra serviciilor publice oferite populației la nivel local, bunăstării și situației populației care locuiește în regiune/raion, etc. (reprezentând produsul ce trebuie să fie obținut până la finele proiectului UE vizând statistica regională care urmează a fi implementat pe parcursul perioadei 2013-2015).

¹⁴ La Titlul 3: Cooperare economică – Statistica negocierilor în cadrul Acordului de Asociere Republica Moldova – UE.

¹⁵ http://www.statistica.md/public/files/despre/legi_hotariri/Strategy_NBS_2008_2011_en.pdf

¹⁶ Compendiumul de cerințe statistice al UE, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-11-012/EN/KS-RA-11-012-EN.PDF, tema 5.04 Statistica regională și cea urbană

În afară de aceasta, activitatea 1.2. va furniza recomandări ce se referă la activitățile de continuitate legate de îmbunătățirea statisticii regionale multe-dimensionale pentru satisfacerea necesităților majore de date dezagregate la nivel local și național. Acestea vor ajuta BNS și alți producători de date la **(i)** producerea în mod regulat a informației relevante dezagregate din perspectivă regională și în **(ii)** orientarea eforturilor sale viitoare spre îmbunătățirea treptată a proceselor de colectare a datelor și a metodologiilor în domeniile vizate la nivel local.

În același timp, dincolo de limitele Proiectului dat, în perspectiva de viitor/ termen mediu Guvernul ar putea considera crearea unei baze de date regionale standardizate (ca un sistem operațional de date) pentru a fi accesată (online ori prin alte modalități) de către ADR-le în scopuri de M&E, precum și posibilitatea de a integra o astfel de bază de date într-o viitoare platformă comună de e-guvernare. De asemenea, având în vedere faptul, că recent MDRC-ul a lansat procesul privind elaborarea unui sistem integrat de informație pentru a automatiza munca efectuată de ADR, setul de date menționat mai sus ar putea fi utilizat în anticiparea creării în viitor a unei bazei de date de dezvoltare regională ca parte a structurii viitorului sistem informațional al ministerului.

1.3. Consolidarea capacităților personalului ADR de a utiliza statistici regionale pentru planificarea, monitorizarea și evaluarea bazata pe dovezi/date

Chiar dacă producerea datelor dezagregate pe anumite domenii în ultimii ani a crescut, o înțelegere clară a beneficiilor de utilizare a statisticii de către personalul administrației publice locale și centrale, necesitatea de consolidare a capacității respective în mod durabil, încă este evidentă. Ca rezultat, statistica oficială este utilizată slab, inadecvat și insuficient de către utilizatori de date, în particular, factorii de decizie, iar statistica administrativă de cele mai multe ori este utilizată în scopurile interne ale instituțiilor care o produc.

Acțiunile concrete pentru realizarea acestei activități vor fi următoarele:

1.3.1. Determinarea necesităților de instruire a ADR în domeniul statisticii

Din perspectiva eficacității, activitățile ce țin de fortificarea capacității reprezentanților ADR-lor vor fi precedate de o **evaluare a necesităților**, axată pe:

- Analiza oportunităților de instruire disponibile pentru personalul ADR-lor și temele ce trebuie să fie tratate, modalitățile utilizate de furnizare a studiului;
- Identificarea caracteristicilor forte și slabe ale activităților de instruire precedente (momente importante învățate, practici bune, performanță generală, durabilitate operațională, metodologii și conținuturi de instruire, etc.);
- Estimarea cerințelor și a necesităților actuale concrete pentru instruirea ce ține de competența statistică pe bază de opinii /viziuni colectate de la personalul vizat al ADR-lor.

1.3.2. Instruirea personalului ADR axata pe utilizarea statisticilor în procesul M&E a DR bazate pe dovezi

Pe baza rezultatelor realizate din activitățile 1.1. și 1.2., va fi obținut un *set de indicatori unificați cu indicatori disponibili privind dezvoltarea regională* pentru toate regiunile, în baza cărora personalul ADR-lor ar putea fi instruit în vederea analizării și utilizării respectivului set de date. Setul preconizat va conține sursele de date (BNS și/sau alți producători de date statistice regionale) pentru a fi accesate de către ADR, când va apărea necesitatea actualizării regulate a setului respectiv de date statistice.

Instruirea se va axa pe **teme** ce țin de disponibilitate, acces, surse de date, concepte statistice, definiții, indicatori, metode de analiză, situația în regiune/raion în baza datelor disponibile/indicatorilor, etc.

Analiza datelor acumulate și dezagregate și utilizarea lor eficientă este o provocare, precum și datele care trebuie să fie utilizate eficient în scopuri de elaborare a politicilor bazate pe dovezi. Relațiile BNS cu utilizatorii de date s-au îmbunătățit. În prezent BNS este mai bine pregătit pentru a face față diferitor necesități crescânde ale utilizatorilor (de ex., ministerelor de resort, mediului academic, mass-media, OSC-lor, agențiilor economice, etc.) și utilizând experiența sa, să ofere servicii de instruire pentru utilizatori în domenii concrete ale statisticii. Specialiștii de la INS al României vor acorda ajutor real la fortificarea capacităților angajaților ADR-lor, MDRC, etc. în statistica.

COMPONENTA 2 Suport privind distribuția țării în conformitate cu Regulamentul NUTS

Statistica regională este piatra de temelie a Sistemului Statistic European ce se utilizează într-o gamă largă de scopuri. Pe parcursul a mai multor ani statistica regională europeană a fost colectată, compilată și diseminată pe baza unei clasificări regionale comune, care este numită 'Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică' (denumit în continuare NUTS).

Această clasificare este un instrument important ce asigură armonizarea într-o avea date comparabile pe întreg teritoriul UE. Această clasificare regională a fost întărită într-un cadru legislativ în conformitate cu Regulamentul (CE) Nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului privind crearea unei clasificări comune a unităților teritoriale pentru statistică (NUTS)¹⁷.

Pentru statistica regională sunt necesare diferite nivele care depind de scopul acestor date statistice la nivel național și european (cel puțin trei nivele ierarhice de detalii în clasificarea regională europeană NUTS). Pentru comparabilitatea statisticii regionale este necesar ca și regiunile să fie de o mărime comparabilă din punct de vedere al populației, criteriu

¹⁷ REGULAMENTUL (CE) Nr. 1059/2003 al PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 26 Mai 2003 vizând inițierea unei clasificări comune a unităților teritoriale pentru statistică (NUTS), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:154:0001:0041:EN:PDF>

pe care se bazează clasificarea. Pentru a atinge acest scop, modificările clasificării NUTS trebuie să facă structura regională mai omogenă în termeni de mărime a populației.

Clasificarea NUTS este restricționată conform teritoriului economic al Statelor-membre UE și nu asigură o acoperire completă a teritoriului, cărui este aplicabil Tratatul de instituire a Comunității Europene. Prin urmare, pentru Republica Moldova aceasta nu este obligatorie, dar recomandabilă dată fiind aspirația țării de aderare/asociere la UE. Așadar, Proiectul va asista Guvernul RM în cadrul procesului de sub-divizare a țării în conformitate cu Regulamentul NUTS.

Activitățile-cheie conform Componentei 2 vor include următoarele:

2.1. Studiarea experienței UE privind divizarea regională a țării conforma cu Regulamentul NUTS

Scopul acestei activități este de a identifica neconcordanța existentă cu standardele UE privind distribuția regională a țării și căile posibile de ajustare în continuare. În acest sens, proiectul va facilita o consultare neformală cu Eurostat, împreună cu părțile interesate vizate ale guvernului (Cancelaria de Stat, MDRC, BNS, ADR-le) pe așa teme ca: particularitățile Regulamentului NUTS, cerințele față de statistica regională și rigorile Regulamentului NUTS, avantajele aplicării Regulamentului NUTS pentru țară, legăturile cu politica de dezvoltare regională la nivel internațional/UE și național, rolurile și responsabilitățile fiind împărțite de către instituțiile relevante/părțile interesate, precum și viziunile Eurostat-lui legate de opțiunile posibile de îmbunătățire a divizării regionale în conformitate cu politica de dezvoltare regională și aspirațiile Moldovei, luând în calcul standardele UE și bunele practici.

2.2. Conștientizarea/înțelegerea importanței divizării NUTS pentru politicile regionale ale Moldovei și elaborarea posibilelor variante de divizare a țării conform NUTS intru asigurarea condițiilor optime pentru dezvoltarea regională durabila

Divizarea țării după unități teritoriale prezintă o combinație a activității statistice și a deciziei politice. Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale, în primul rând, precum și Cancelaria de Stat, Agențiile de Dezvoltare Regională, alte părți interesate vor trebui să recunoască faptul, că alinierea divizării țării la standardele UE va permite comparabilitatea internațională între țări, regiuni și va facilita accesul regiunilor Moldovei la resursele și capacitățile disponibile.

Acțiunile concrete pentru realizarea acestor activități vor fi următoarele:

2.2.1. Vizita de studiu în România pentru consultări și discuții de rigoare în privința divizării NUTS a țării și legăturii acesteia cu politicile regionale

Întru acest scop concret vor fi întreprinse vizite de studiu în România pentru a avea consultări și discuții corespunzătoare cu Ministerul omolog de Dezvoltare Regională și Turism din România, ADR-uri și Institutul Național de Statistică.

2.2.2. Elaborarea opțiunilor posibile pentru cea mai potrivită/relevantă divizare a țării luând în considerație regulamentul NUTS, precum și specificul național.

Odată fiind recunoscută, va fi solicitată cea mai potrivită sub-diviziune statistică a țării și vor fi elaborate opțiunile posibile pentru realizarea ei luând în considerație cerințele Regulamentului NUTS, precum și trăsăturile naționale, în particular, legate de statutul UTA Găgăuzia și regiunii Transnistrene, astfel asigurându-se condițiile optime pentru dezvoltarea regională durabilă. Versiunile diverse propuse vizând sub-divizarea țării vor fi însoțite de argumente pro și contra justificate, fiind recomandate sau verificate cu specialiștii locali, precum și cu angajații instituțiilor specializate din România și/sau alte țări cu experiență avansată, context și caracteristici similare ale țării.

2.2.3. Lobby și promovarea de către Guvern a celei mai relevante și potrivite opțiuni de divizare a țării ținând cont de prevederile relevante ale NUTS

MDRC împreună cu Cancelaria de Stat, în colaborare cu alți omologi din Guvern, va avea sarcina să susțină și să promoveze cele mai relevante și corecte opțiuni pentru divizarea țării conform Regulamentului NUTS, care include cele mai mari avantaje pentru Moldova. Implicarea descrisă și participarea instituțiilor menționate este foarte importantă, deoarece acestea au competența necesară pentru decizie politică și vor trebui să întreprindă următorul pas privitor la implementarea de facto a divizării țării în baza opțiunii selectate.

COMPONENTA 3 Efectuarea revizuirii calitative și metodologice a Indicelui de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM) și explorarea/examinarea opțiunilor pentru instituționalizarea acestuia

Datele administrative, fiind produse de către mai multe instituții (de ex. autoritățile publice centrale și într-o măsură oarecare de către cele locale), adesea duc lipsă de mecanisme formale de control a calității și consecvenței metodologice, inclusiv cunoștințe și experiență în aplicarea statisticii pentru elaborarea politicilor în bază de dovezi sau în scopuri de justificare. Capacitățile de producere a datelor a majorității producătorilor respectivi de date sunt slabe, însoțite de lipsa de coordonare și cooperare între instituțiile similare și BNS ca și coordonator al sistemului statistic național. Prin urmare, datele administrative produse din diferite surse, nu sunt încheiate ori complet computerizate și utilizatorii de rând sunt derutați de diferite cifre din diferite surse, ceea ce subminează credibilitatea Sistemului Național Statistic din Moldova. La una din etapele Proiectului se va încerca eliminarea lacunelor și de a se axa pe mecanismele de încurajare a capacităților și cooperării între diferiți producători de date, de a aborda problemele privind calitatea în așa domenii ca dezvoltarea regională, prin care datele calitative corecte vor fi puse la dispoziția factorilor de decizie și planificatorilor din cadrul organelor de guvernare locale, regionale și centrale din Moldova, astfel încât politica guvernamentală și planificarea ce

vizează dezvoltarea regională la toate nivelele să fie informată corect.

Ca un pas-cheie spre combaterea deprivării rurale, în 2007, Ministerul Economiei al RM a elaborat un indice mixt special pentru a analiza nivelul de deprivare a comunității rurale din Moldova: Indicele de Deprivare a Ariilor Mici¹⁸, sau IDAM. Acest indice a fost elaborat pentru a obține o înțelegere mai bună a disparității vizuale între comunitățile rurale (inclusiv cele din municipiile Chișinău și Bălți) și creșterea nivelului de sărăcie a gospodăriilor casnice rurale.¹⁹ IDAM reprezintă o bază de date integrată, care include date administrative din diferite surse și la diferite nivele. Datele sunt colectate la nivel de primării și sate și de la autoritățile publice centrale.

Datele sunt colectate de la primării prin intermediul unui chestionar special "Indicatori socio-economici" introduse de către primărie (secretar), utilizând soft-ul elaborat în acest scop, care după aceasta se trimite în adresa raionului. Secția Economie la nivel de raion consolidează datele de la primării și mai apoi acestea sunt trimise la Ministerul Economiei (ME) în format electronic. ME mai apoi consolidează datele din raioane și de la nivelul central într-o bază de date integrată²⁰. Baza de date IDAM este o sursă importantă de date la nivel de comunitate, care acoperă toate comunitățile rurale din Moldova, inclusiv comunitățile rurale ale municipiilor Chișinău și Bălți. Aceste date prezintă un tablou, care reflectă dezvoltarea economică, accesul la facilități în zonele rurale, accesul la educație, presiunea asupra bugetului local din partea grupurilor vulnerabile ale populației (persoane în etate, șomeri, persoane cu dizabilități, familiile cu 3 ori mai mulți copii), alte informații utile. Dezagregarea poate fi efectuată pe următoarele criterii: primăriile mari și mici după numărul populației; primăriile sărace și cele cu o situație mai bună, conform datelor IDAM. Baza de date IDAM (ultima actualizare este disponibilă pentru 2009) este accesibilă pentru publicul larg prin intermediul paginii web a Ministerului Economiei²¹.

După 2009 Ministerul nu a efectuat actualizări noi a datelor în condițiile în care nu poate continua menținerea acestora, deoarece crede că acest indice ar trebui să fie preluat de către alți utilizatori potențiali mai relevanți ai IDAM, deoarece acesta are o importanță mai mare pentru alte scopuri decât cele legate de activitatea ME, de asemenea, Ministerul nu are capacitatea de a continua producerea acestui indice.

La această componentă vor fi realizate următoarele activități:

3.1 Analiza IDAM al Moldovei și experienței internaționale similare

Acțiunile concrete pentru realizarea acestei activități vor fi următoarele:

3.1.1 Analiza și evaluarea calitatii și relevanței IDAM pentru contextul curent al Moldovei, și evaluarea calității datelor primare conform criteriilor EUROSTAT

Decizia privind instituționalizarea producerii IDAM în RM nu poate fi luată fără de o analiză și o evaluare a calității și relevanței indicelui pentru contextul actual al Moldovei, luând în calcul ultimele schimbări în cadrul de lucru normativ și de reglementare, reformele și prioritățile strategice la nivel regional/local și național, etc. O astfel de analiză se va baza pe o evaluare a eficacității IDAM, va fi direcționată spre beneficiari și utilizatori ai acestui indice și pe nivelul de utilizare al indicelui dat, necesitățile ce sunt acoperite de acesta și limitări în utilizare.

Din cauza problemei ce ține de calitatea acestuia, persistă necesitatea de a lua în considerare/examina abordarea metodologică²², aplicată pentru producerea IDAM, inclusiv domeniile supuse măsurării deprivării, metodele de măsurare mixtă a domeniilor reflectate în IDAM, unitățile statistice acoperite (localități rurale, plus Chișinău și Bălți), populația statistică supusă observărilor (localități, nu gospodării), indicatorii pe domeniile utilizate pentru a calcula indicele de corespundere și indicele mixt, măsurile de efectuare a controlului ce ține de calitate/proceduri aplicate la diferite trepte, responsabilitățile părților implicate, resursele umane și tehnice utilizate versus celor necesare, colectarea și procesarea datelor, diseminarea rezultatelor și utilizarea IDAM, etc.

Alt aspect care urmează a fi analizat, include avantajul comparativ al IDAM, ca sursă de date în comparație cu alte surse disponibile de date regionale, precum și caracteristicile slabe și limitările acestuia.

Un aspect suplimentar care urmează să fie luat în considerare în această activitate ar fi evaluarea calității datelor primare

¹⁸ Aprobata prin Hotărârea Guvernului no.851 din 15 august 2005 privind instituirea unui sistem de monitorizare și evaluare a sărăciei, inclusiv indicatori socio-economici ai comunităților necesare pentru a analiza dimensiunile non-monetare de sărăcie, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view?=doc&lang=1&id=295387>.

¹⁹ Din http://www.devinfo.org/devinfo_in_action/moldova_2.html în ultimii ani, sărăcia în Moldova a înregistrat un declin în zonele urbane, în timp ce în ariile rurale a crescut. Această tendință deranjantă a fost evidențiată în cel de-al doilea Raport Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului pentru RM (2010), care a atribuit o mare parte a cauzei factorilor ce țin de condițiile climatice care au influențat negativ de-a lungul anilor sectorul agrar. SADI combină datele din 7 categorii de indicatori – deprivarea venitului, deprivarea economică, deprivarea demografică, deprivarea ocrotirii sănătății, deprivarea educației, deprivarea locuințelor și utilităților și deprivarea geografică – și atribuie o pondere fiecărei categorii. Datele utilizate pentru a calcula SADI sunt obținute din informația administrativă locală și centrală precum și din depozitele statistice oficiale. Ministerul Economiei calculează IDAM pentru 843 comunități împrăștiate în întreaga țară apoi le clasează în ordinea de la mic la mare (1 = cea mai deprivată arie) (843 = cel mai puțin deprivată arie).

²⁰ Furnizorii de date la nivel central asigură date pe sate ori primării privitor la: MLSPF – beneficiarii de protecție socială și asistență socială, Agenției de Stat pentru Relații Funciare și Cadastru – calitatea loturilor de pământ, NBS – educație, agricultură, clasificatori

²¹ Ministerul Economiei <http://www.mec.gov.md/files/documents/date.xls>

²² Metodologia utilizată pentru formarea indicilor pe domenii și indicele consolidat de deprivare multiplă, se bazează pe metodele utilizate la elaborarea Indicelui de deprivare a Scoției în 2003, de către Centrul de Cercetări vizând Dezavantajele Sociale, Departamentul Politicii Sociale și a Asistenței Sociale la Universitatea din Oxford.

utilizate pentru elaborarea acestui indice din punctul de vedere al criteriilor de calitate Eurostat în statistica. Această parte a evaluării va include analiza de date primare din punct de vedere al relevanței, exactității, clarității, accesibilității, comparabilității și coerenței. Rezultatul activității va fi un raport de evaluare

3.1.2. Studiarea experienței și bunelor practici ale țărilor UE privind IDAM - pentru a complementa evaluarea/analiza IDAM

Analiza preconizată a IDAM va fi efectuată luând în considerare experiența și cele mai bune practici relevante ale țărilor europene/altor țări și se va încheia cu o descriere justificată a scenariilor posibile/fezabile privind elaborarea/îmbunătățirea în continuare a indicelui, sau înlocuirea acestuia cu altă/e sursă/e de date.

Dat fiind faptul, că IDAM nu este un indicator statistic (ci un indice consolidat care are relevanță directă pentru monitorizarea politicilor concrete și nu este relevant în scopuri statistice ca atare), implicarea BNS în această activitate va fi limitată la asigurarea unui feedback din punct de vedere statistic (și anume standardele de calitate în statistică) privind rapoartele planificate și concluziile experților.

Va fi stabilită legătura între indicatori și indici – subiecții activității date și ale acțiunilor prevăzute la componenta 1, în scopul determinării nivelului de acoperire a necesităților informaționale în domeniul dezvoltării regionale după indicatori statistici de dezvoltare regională și IDAM.

3.2. Revizuirea metodologica a IDAM prin descrierea mecanismelor de asigurare a calității (privind colectarea și producerea de date) și cadrului instituțional necesar

La treapta următoare, pe baza evaluării IDAM și concluziilor ce rezultă din activitatea 3.1, luând în calcul investițiile în resurse umane, mecanismele/instrumentele de colectare și producere a datelor utilizate pentru a genera IDAM până în prezent (care nu ar trebui/nu pot fi ignorate), metodologia IDAM va fi revizuită în conformitate cu contextul și necesitățile curente (dacă eficacitatea IDAM va fi justificată/confirmată). Metodologia revizuită va conține mecanisme fezabile și durabile de asigurare a calității la toate etapele procesului de producere (colectare, validare, procesare, diseminare, utilizare) a datelor și va fi complementată de argumentări/justificări concrete ale instituționalizării IDAM în cadrul unei instituții (pentru dezvoltarea regională și/ori în alte scopuri) și un plan de acțiuni bine întocmit, estimarea resurselor (de toate tipurile) pentru menținerea acestuia, măsuri de durabilitate, etc. Sau, în cazul în care efectivitatea, corectitudinea și fezabilitatea SADI în contextul actual al Moldovei nu sunt confirmate, atunci alte alternative vor fi explorate și sugerate Guvernului, luând în vedere experiența și cele mai bune și relevante practici ale țărilor europene, inclusiv România.

• Rolul solicitantului, fiecărui partener și al altor participanți la aceste activități

Activitățile, conform acestei solicitări, vor fi efectuate în cadrul *Proiectului Comun al ONU privind Consolidarea Sistemului Național de Statistică al RM*, implementat de către BNS cu sprijinul UNDP, UN Women, UNFPA, UNICEF, ILO și are menirea de a îmbunătăți colectarea, producerea, diseminarea și utilizarea datelor și a informației statistice cu o atenție deosebită spre necesitățile naționale și conformitatea generală a statisticii oficiale cu standardele internaționale.

BNS, ca partener principal național al prezentului Proiect, a fost implicat în elaborarea acestui Proiect și va fi un partener activ pe întreg parcursul implementării Proiectului, contribuind cu experiența sa de lucru în statistică. Institutul Național de Statistică al României va fi Agenția-cheie de implementare din numele Guvernului României, furnizând asistență și experiența sa în domeniul statistic, facilitând schimbul de experiență și, făcând schimb de activități.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Agențiile sale de Dezvoltare Regională vor fi beneficiarii principali ai rezultatelor Proiectului menite să răspundă necesităților acestui Minister; de asemenea, MDRC împreună cu Cancelaria de Stat va avea sarcina de a asigura durabilitatea rezultatelor obținute prin ghidare indicativă privind așteptările sale, de a promova instrumentele create (în cadrul Proiectului) și de a asigura mecanismele de implementare relevante. Alte instituții ale administrației publice centrale ale RM vor fi implicate în Proiect prin consultare, deoarece acest fapt vizează disponibilitatea surselor de date relevante pentru dezvoltarea regională, plus la acestea, Ministerul Economiei va fi un partener relevant pentru a fi consultat și implicat în realizarea activităților legate de IDAM.

În contextul acestui Proiect, agențiile ONU vor asigura suport tehnic și asistență de implementare pentru a fortifica capacitățile naționale, îmbunătăți calitatea informației disponibile și de a extinde utilizarea datelor statistice pentru monitorizarea oficială și evaluarea implementării documentelor strategice (naționale și sectoriale) în domeniul dezvoltării regionale/locale, precum și a analizei alternative/externe a politicilor de stat în diferite domenii.

• Proiectul ca parte a unui program mai vast ori ca sinergii potențiale cu alte inițiative

Prezentul Proiect privind *„Îmbunătățirea disponibilității și credibilității statisticii regionale pentru factorii de decizie ai RM”* reprezintă un suport tehnic din partea Guvernului României destinat Guvernului RM și, datorită subiectului acestuia, se consideră a fi o treaptă de pregătire pentru viitorul Proiect UE privind Statistica Regională (în cadrul UE 2020) pentru a fi implementat pe parcursul perioadei 2013-2015 de către BNS în parteneriat cu MDRC.

• Vizibilitatea proiectului și procedurile de monitorizare și evaluarea internă/externă

Monitorizare și Evaluare

Monitorizarea și Evaluarea vor fi implementate în conformitate cu cerințele Manualului de Monitorizare și Evaluare al UNDP. Monitorizarea Proiectului are loc pe parcursul întregului an și culminează cu revizuirea anuală a planului de lucru comun.

Proiectul va fi supus Revizuirii Anuale de Program. Managerul de Proiect, în consultanță cu Coordonatorul Național de Proiect și părțile interesate, vor fi responsabili de pregătirea și prezentarea Raportului de Activități al Proiectului în cadrul ședinței privind Revizuirea Anuală de Program. Managerul de Proiect va pregăti planurile de lucru trimestriale, rapoartele trimestriale și alte documente necesare în conformitate cu procedurile UNDP – lui, în strânsă coordonare și colaborare cu Coordonatorul Național de Proiect și Ofițerului de Program al UNDP. Un mecanism de monitorizare participativă va putea identifica lucrurile realizate pe parcurs în raport cu rezultatele preconizate.

Având în vedere complexitatea domeniului, coordonarea privind Monitorizarea și Evaluarea cu alți donatori activi în domeniu (Comisia Europeană, Banca Mondială, FMI, etc.) va fi esențială. Rolul - cheie în acest caz îl va juca grupul de lucru al Donatorilor în Statistică și/sau Consiliul Sectorial privind *coordonarea asistenței externe în domeniul statistic*. De asemenea, Comitetul de Coordonare a Proiectului va fi un for important pentru coordonarea Monitorizării și Evaluării cu alți donatori activi în domeniu (pentru detalii privitor la Comitetul de Coordonare vedeți compartimentul *Capacitatea Organizațională*).

La finalul Proiectului va fi efectuată o evaluare de către evaluatori externi, care va ține cont de relevanța, performanța, eficiența și impactul proiectului privind obiectivele declarate ale acestuia și rezultatele așteptate.

Vizibilitatea

În mare, campania de sensibilizare a publicului cu referire la promovarea datelor statistice și utilizarea acestora va include: seminare, întruniri în cadrul meselor rotunde pentru utilizatorii de date, publicarea anunțurilor, publicări, broșuri, ghiduri pentru utilizatori și alte materiale, care vizează activitatea Proiectului și rezultatele BNS. Publicațiile statistice cu 'format orientat către utilizator, axate pe teme diverse sau pe dezvoltarea regională, vor fi publicate și diseminate. Până la finele anului 2012, Proiectul trebuie să efectueze un sondaj de opinie publică (din fondurile UNDP & UN W) privind satisfacția utilizatorilor de date cu informație statistică.

În conformitate cu Planul de Lucru Anual va fi elaborată o strategie de comunicare conform planurilor de comunicare ale UNDP, cu detalii specifice și elemente concrete de vizibilitate. Între timp, perspectiva de vizibilitate va include, dar nu se va limita la: dezvoltarea și diseminarea produselor de cunoștințe ale Proiectului, în conformitate cu politicile de comunicare corporative. Acoperirea sporită și înțelegerea activităților Proiectului va fi menținută prin intermediul contactelor regulate cu mass-media și furnizarea informației de ultimă oră pentru publicul larg din țară și, unde este posibil, pentru donatori.

Vor fi cultivate și menținute relațiile efective de lucru cu guvernul, donatori, organizațiile societății civile și alți parteneri relevanți, de asemenea, vor fi identificate oportunitățile de justificare și parteneriatele de comunicare pentru a asigura o vizibilitate promptă și clară a programului de activități.

Vor fi scrise întâmplări, comunicate, știri cu privire la cele mai importante realizări ale Proiectului și plasate în mass-media națională, precum și pe site-urile web locale și regionale. Rezultatele Proiectului pot fi promovate în cadrul mass-mediei naționale prin organizarea și facilitarea interviurilor cu experții în domeniu, menținerea relațiilor cu mas - media, etc.

• Mijloace propuse pentru implementarea acțiunii, sumarul bugetului total și sub-totalurile principalelor linii bugetare

BNS va oferi gratis echipei Proiectului spațiu pentru oficiu, reprezentând contribuția Guvernului la implementarea proiectului. Oficiul este situat în apropierea BNS, fiind relevant pentru activitatea proiectului.

Bugetul total al Proiectului "Îmbunătățirea disponibilității și credibilității statisticii regionale pentru factorii de decizie ai RM" constituie suma de 183,000 EUR alocați de către Guvernul României și 28,500 USD alocați de către PNUD pentru acoperirea parțială a cheltuielilor de management (încă nu sunt confirmate, urmează a fi verificate).

Bugetul pentru Planul de Lucru Anual este atașat într-un fișier separat Excel, ca anexă.

Sumarul tipurilor de cheltuieli planificate include:

Titlul principal	Resurse/ tipuri de cheltuieli	Sub-total EUR
COMPONENTA 1. Suport pentru monitorizarea bazată pe dovezi a politicilor de dezvoltare regională	Serviciile consultanților naționali și internaționali	43 137
	Imprimare	3000
	Călătorii, diurne pentru misiuni	23 636
	Seminare, instruire la locul de muncă, întruniri de muncă în Chișinău și în afara orașului	6993
COMPONENTA 2. Suport privind distribuția tarii în conformitate cu Regulamentul NUTS	Servicii consultanților naționali și internaționali	10 000
	Deplasări, diurne pentru misiuni	16 334
COMPONENTA 3. Efectuarea revizuirii calitative și metodologice a Indicelui de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM) și explorarea/examinarea opțiunilor pentru instituționalizarea acestuia	Serviciile consultanților naționali și internaționali	20 000
	Diurne/cheltuieli pentru deplasări pentru misiuni	4000

Administrarea proiectului	Vizibilitate – Servicii de comunicare, acțiuni și măsuri de vizibilitate	8000
	Costuri ce țin de vehiculele BNS (1*vehicul lubrifiant, filtre, combustibil, asigurare, cauciucuri de iarnă, trusa medicală, echipament de securitate)	2000
	Transportul local	1000
	Consumabile, echipament pentru oficiu, logistică	2000
	Traduceri, interpretare	6000
	Evaluare	10 000
	GSM și Costuri administrative	26 900
Total		183 000

4. Fezabilitatea și durabilitatea acțiunii

• Analiza Riscurilor inițiale și eventualele planuri de urgență

A fost identificat un șir de riscuri potențiale, care pot avea loc în perioada de derulare a implementării Proiectului.

Risc	Tipul riscului	Componența Proiectului/activității	Probabilitate	Impact	Atenuarea riscului
Schimbarea potențială/ad-hoc a Guvernului poate afecta advers implementarea și consecvența proiectului	Politic	Toate	Medie	Mediu	Proiectul trebuie să consolideze o echipă puternică la nivelul tehnic al Guvernului pentru a nivela schimbările potențiale la nivelul conducerii de vârf.
Asistența necoordonată pentru statistică subminează durabilitatea și coerența rezultatelor	Politic	Toate	Medie	Sporit	BNS va juca rolul hotărâtor în coordonarea ajutorului în domeniul Statisticii. De asemenea, Grupul de Donatori în Statistică (sau Consiliul de Coordonare Sectorială) se va întruni regulat pentru a îmbunătăți eforturile de coordonare.
Capacitățile limitate ale BNS (numărul limitat de personal al BNS și presiunea din cauza supraîncărcării), multe chestiuni nu primesc atenție suficientă	Politic / Funcțional	Toate	Medie	Mediu	Coordonarea strânsă a activităților de proiect de către Managerul de Proiect și Coordonatorul Național de Proiect și un calendar echilibrat de implementare a proiectului.
Experiență națională limitată în domeniul statisticii	Fizic / de mediu	Toate	Medie	Mediu	Prin diseminarea solicitărilor de propuneri și combinarea experienței naționale și internaționale.
Activitățile ce vizează schimbările structurale /infrastructurale pot suferi eșec din cauza refuzului de aprobare din partea autorităților ori dezvoltării/abordării insuficiente din cauza duratei restrânse/scurte a Proiectului.	Funcțional	Componențele II & III	Medie	Mediu	Analiză anterioară cost-beneficiu a riscurilor și/sau a soluțiilor propuse și justificarea cauzelor/funțiilor potrivite, alocare rezonabilă a resurselor precum și dreptul de proprietate asupra rezultatelor finale.
Implicarea limitată a părților interesate secundare (ministere de resort, care urmează să lucreze cu datele administrative) în activități de Proiect din cauza rulării Proiectului prin intermediul BNS	Funcțional	Componențele I & III	Medie	Mediu	Implicarea părților interesate în procesul de elaborare a proiectului ca atare, și mai mult ca atât, în cadrul activităților proiectului și schimbul de beneficii, care țin de sistemul statistic îmbunătățit. Asistență tehnică pentru alți producători de date statistice diferiți decât BNS (care au menirea de a îmbunătăți calitatea datelor sale pentru a întruni criteriile statistice oficiale), fiind furnizată de către partenerii de Proiect, trebuie să fie coordonată și asigurată ca parte a Proiectului Comun ce vizează Statistica.
Prezența utilizatorilor foarte diverși de date cu necesități specifice diverse poate afecta efortul fortificării capacității	Funcțional	Componențele I & III	Redusă	Mediu	Analiza utilizatorilor și planificarea evenimentelor de instruire adecvate pentru fiecare grupă de utilizatori de date.
Limitări impuse de către legislația națională	Funcțional	Componențele I	Mediu	Mediu	Unele legi ar putea să interfereze cu accesul la datele regionale disponibile pentru diferite organe guvernamentale. Unele negocieri ar putea facilita accesul la datele solicitate.

● Durabilitatea beneficiilor (nivel financiar, instituțional)

BNS va colabora cu alte ministere relevante pentru a garanta implicarea acestora și a asigura implementarea efectivă a Proiectului. Pentru un șir de activități prevăzute în AWP, implementate în colaborare cu alte instituții naționale (de ex., Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale, Cancelaria de Stat, Ministerul Economiei, etc.), dar în coordonare cu BNS și INS - România, rolul de *parteneri de implementare* va fi împărțit de către BNS cu aceste instituții.

Dezvoltarea capacității Instituționale a fost văzută ca o derulare din asistența tehnică. Cu riscul de fluctuație a personalului și lipsa de oportunități pentru dezvoltarea resurselor umane, unele din realizările proiectului pot fi subminate, dacă nu vor fi încorporate instituțional.

Proiectul prevede o combinație de consolidare reciprocă a dezvoltării capacității instituționale și asistență tehnică pentru îmbunătățirea metodologilor și practicilor de producere a datelor din perspectivă regională. Pe de o parte, Proiectul Comun continuă, cu suport direcționat pentru BNS, pentru a asigura producerea datelor dezagregate multi-dimensional la nivel național și sub-național în conformitate cu standardele internaționale și cele ale UE (axându-se în special pe armonizarea în continuare cu cerințele statistice ale UE). Pe de altă parte, Proiectul Comun va introduce un set de elemente noi, care va contura mai bine obiectivul și domeniul de aplicare, fapt care va face proiectul mai sustenabil:

- Îmbunătățirea calității datelor administrative și consolidarea cooperării între BNS și alți producători de date (în particular, ministerele de resort) în câteva domenii selectate, aplicând acordurile de cooperare formalizate;
- Mecanismele instituționale pentru asigurarea cursurilor de instruire, perfecționare profesională organizate pentru angajații ADR-ilor și alți utilizatori de date (funcționari publici, OSC, media, corpul academic) în diverse scopuri (în particular, pentru monitorizarea și analiza politicii naționale/sub-naționale);
- Dezvoltarea mecanismelor de asigurare a calității pentru colectarea și producerea datelor IDAM și instituționalizarea acestora sub patronajul organizației relevante.

Luând în calcul complexitatea Sistemului Național Statistic și numărul considerabil de părți interesate implicate, coordonarea efectivă și conducerea din partea BNS prezintă o cerință pentru implementarea cu succes a proiectului și obținerea rezultatelor semnificative. Acceptarea generală a rolului coordonator al BNS în cadrul Sistemului Național de Statistică din partea altor autorități guvernamentale necesită de a fi menționată²³. Prin urmare, Proiectul trebuie să asigure în continuare dreptul de proprietate și de conducere pentru BNS în procesul de realizare a unui șir vast de intervenții axate pe caracteristici statistice.

5. Capacitățile organizației

Informații despre solicitanți și partenerii direcți de proiect

Proiectul este implementat, utilizând Modalitatea Națională de Executare (NEX) și Modalitatea Directă de Executare (DEX). Proiectul de Statistică al ONU este finanțat prin intermediul finanțării combinate și paralele, asigurată de către PNUD, UN Women, UNFPA, ILO și Guvernul României. Activități de strângere de fonduri vor fi întreprinse pentru a elimina eventuala lipsă de finanțare identificată. De asemenea, pe baza micro-evaluării BNS în vederea Abordării Armonizare pentru Transferurile în Numerar (HACT) efectuate în 2009, Proiectul utilizează Modalitatea de Transfer de Numerar prin Plăți Directe, conform căreia PNUD-ul va efectua plăți către furnizori și alte părți terțe, pentru obligațiunile suportate de către Partenerul de implementare în activitățile de suport stipulate în AWP- uri.

BNS, ca agenție de implementare a proiectului, a desemnat un Coordonator Național de Proiect, care este un funcționar de nivel superior sau mediu și va juca rolul-cheie în procesul de coordonare a proiectului, având abilitatea de a sprijini proiectul întru implementarea cu succes a activităților proiectului.

Proiectul va avea un Comitet de Coordonare a Proiectului /CCP (termenii generici de referință sunt anexați la Anexa 3 a Documentului de Proiect Statistic al ONU), inclusiv Coordonatorul Național de Proiect, reprezentanții altor instituții de stat vizate, agenții de donatori și/sau organizații non-guvernamentale care activează în domeniu (apartenența propusă în Anexă). Reprezentantul Ambasadei României în Moldova va fi de asemenea membru al CCP-ului. CCP se va întruni, în mod normal, la fiecare trei luni sau la cererea membrilor acestuia, și va examina și discuta planurile și rapoartele de lucru și va oferi recomandări privitor la activitățile de proiect.

Comitetul de Coordonare este grupul responsabil de a lua decizii, pe bază de consens, cu privire la managementul proiectului atunci, când este nevoie de ghidare din partea Managerului de Proiect (MP), inclusiv recomandare pentru aprobarea din partea PNUD/ Partenerului de implementare a revizuirilor de proiect. CCP monitorizează realizarea rezultatelor de proiect. Analiza proiectului se efectuează de acest grup la anumite momente decizionale stabilite pe parcursul desfășurării proiectului, sau la necesitate, fiind solicitată de Managerul de Proiect (MP). Acest grup este consultat de către Managerul de Proiect în scopuri decizionale, atunci când toleranțele MP (de ex., constrângerile în mod normal în termeni de timp și buget) au fost depășite.

Acest grup are trei roluri:

- *Executiv*, care reprezintă dreptul de proprietate a proiectului pentru a prezida grupul,
- *Furnizor principal*, pentru a ghida în ceea ce privește fezabilitatea tehnică a proiectului
- *Beneficiar principal*, pentru a asigura realizarea beneficiilor proiectului din perspectiva beneficiarilor de proiect.

²³ Daniela Ștefănescu, 2008, Raport privind analiza instituțională și funcțională a Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova.

Luând în calcul complexitatea domeniului de proiect, Comitetul de Coordonare al Proiectului „Consolidarea Sistemului Statistic Național”, de asemenea, rămâne un for important pentru coordonarea activităților înrudite și a proiectelor cu alți donatori activi în domeniu.

Managerul de Proiect: Managerul Proiectului ONU în Statistică, angajat de către PNUD, are competența de a conduce proiectul din numele Consiliului de Proiect în limitele stabilite de către Consiliul de Proiect și este responsabil de gestionarea de zi-cu-zi și de luarea deciziilor pentru proiect. Responsabilitatea primară a Managerului de Proiect este de a asigura ca proiectul să producă rezultatele specificate în documentul de proiect, la standardele necesare de calitate și în limitele specificate de timp și cheltuieli. Managerul de Proiect este responsabil pentru raportarea privitor la toate activitățile de proiect. Managerul de Proiect trebuie să coordoneze activitățile de proiect cu Ofițerii de Program ai agențiilor participante și să reflecte în rapoarte activitățile și rezultatele sprijinite prin modalitatea de finanțare în paralel.

Anexe obligatorii:

Cadrul logic al proiectului - *a se vedea anexa 1 a manualului*

Calendarul/ Planul de acțiune al Proiectului (mai detaliat pentru primul an de implementare)

Bugetul detaliat – *a se vedea anexa 6b a manualului*

Declarația solicitantului (cu privire la cerințele legale și de eligibilitate)

Memorandum de cooperare sau Acord de parteneriat cu partenerul local, după caz (obligator pentru proiectele din țările în curs de dezvoltare și tranziție).

Acordul de co-finanțare sau copia cererii de finanțare depusă la un alt donator, după caz (obligator pentru proiecte trilaterale)

Informații suplimentare relevante pentru fundamentarea proiectului